

Folkrätten och utrikespolitiken — replik på en replik

Min artikel om "Folkrätten och utrikespolitiken" i Svensk Juristtidning (1993 s. 589) har föranlett en replik av UD:s rättschef Hans Corell (SvJT 1993 s. 796). "Det är hög tid att stärka folkrättens ställning i den svenska utrikespolitiska beslutsprocessen" skrev jag. Därför föreslog jag en återgång till den tidigare ordningen med en särskild folkrättssakkunnig som är direkt underställd utrikesministern och kabinetssekreteraren. För att den folkrättssakkunnige skall ha en stark ställning bör tjänsten inte ingå i polchefens eller rättschefens revir.

Det är beklagligt att Hans Corell inte vill se en sakkunnig i folkrätt med en sådan mer självständig ställning. Sedan Ove Bring lämnade tjänsten på UD den 1 oktober 1993 för professuren i Uppsala finns det varken någon folkrättsrådgivare eller någon folkrättssakkunnig på UD. Folkrättens ställning har således ytterligare försämrats. Per Ahlin har uppmärksammat saken i Dagens Nyheter den 27 oktober ("En vakans som ger anledning till oro").

Corell försöker påvisa att det tidigare svenska systemet var "ovanligt" vid en internationell jämförelse. Han hänvisar till professor Macdonalds undersökning från 1977. Det intressanta är dock att denne fått sina uppgifter från Hans Blix och Hans Danelius som var sakkunnig i folkrätt respektive rättschef på UD. Macdonald var inte kritisk mot den svenska ordningen. "The system works exceptionally well" skrev han.

Ove Bring har sagt mig att han som folkrättsrådgivare med placering på rättsavdelningen främst användes av denna avdelnings tjänstemän. Också därför är det viktigt att den sakkunnige i folkrätt lyder direkt under utrikesministern och kabinetssekreteraren. Han skall vara hela UD:s folkrättssakkunnige, inte bara rättsavdelningens.

Jag nämnde i min artikel några fall från efterkrigstiden då folkrättens regler inte tillräckligt beaktades i det politiska beslutsfattandet. Senare har jag även behandlat "Erkännande av stater — En ny doktrin?" i SvJT 1993 s.655. Det finns emellertid även underlåtenhetssynder som borde nämnas.

Den allvarligaste och mest aktuella gäller neutralitetsrättens krav och ett eventuellt svenskt medlemskap i EG/EU. Här saknas ett klargörande från UD:s folkrättsrådgivare och rättschef. Det är svårt att tolka tystnaden på annat sätt än att man inte ser några problem eller tiger av hänsyn till den politiska vindriktningen. Det är ju inte populärt att vara "obekväm" i den meningen att man säger ifrån, om de politiska instanserna vill avvika från gällande folkrätt (som jag skrev).

Vissa folkrättsjurister (t. ex. Göran Lysén och Per Cramér) har förnekat möjligheten att förena svensk neutralitet med ett EG-medlemskap. För egen del anser jag att det blir svårt, om inte omöjligt, att kombinera EU-medlemskap och militär alliansfrihet. Jag har behandlat frågan i artiklar i Sydsvenska Dagbladet den 31 augusti 1992, i Skånska Dagbladet den 17 december 1992 och i Politisk Tidskrift nr 1 1993.

Det viktigaste är att riksdagens mandat — svenskt medlemskap i EG med bibehållen neutralitetspolitik — respekteras. Annars kommer vi förr eller senare att få en svekdebatt. De politiker som försöker lura svenska folket att överge neutralitetspolitiken ökar i själva verket

motståndet mot EG/EU. I folkomröstningen kan valet komma att stå mellan EU-medlemskap och fortsatt svensk neutralitetspolitik. Opinionsundersökningarna tyder på att det i så fall blir en nej-majoritet.

Rolf H. Lindholm